

Българското образование по време на развития феодализъм.

1. Предпоставки за развитие на по- високо образование по време на развития феодализъм.

През X век българската държава е в упадък. Това не е случайно. Както е известно цар Симеон умира и управлението на държавата се предоставя на Георги Сурсувул- вуйчо на сина на Симеон- Петър, който се заема с държавното управление. На практика вместо да се заеме с икономическото и политическото укрепване на държавата, Петър се посвещава на религиозна дейност. В резултат на това зачестява боярското недоволство, икономически държавата отслабва, появява се упадък в занаятите и търговията, а данъчното бреме расте. Доказателства за задълбочаващата се криза в държавата и желанието за разделяне на властта са множеството въстания. Скоро сърбите и маджарите разбират за това и се възползват като с нашествията си утежняват още повече положението в българските земи и принуждават държавата да понася териториални загуби.

Животът на народа се влошавал с всеки изминат ден. Оформили се главно две класи- на феодалната аристокрация и на селячеството. Икономическите различия между тях се задълбочавали постоянно. Аристократите все повече забогатявали, тъй като успявали да отделят излишъци от селскостопанската продукция на селяните, а те все повече обеднявали, поради невъзможността да се развива вътрешно търговска дейност. Всеки от тях произвеждал необходимото за себе си. Пред селяните съществувал и друг проблем. С развитието на феодалните отношения част от селяните останали безимотни-зависими. Притежаващите земя плащали данъци на царските бирници и уреждали всички административни въпроси пряко. Париците и кларците / така се наричали крепостните селяни/ пряко зависели от феодала. Причините за тежкото положение на селското население стават много- данъчното бреме, честите войни, природните бедствия, зависимостта от аристократите. Не било добро положението и на градското население. Независимо, че се развило твърде много занаятчийството- особено обработването на кожи, производството на мед и тъкането хората не успяват да печелят добре поради тежката данъчна система. Единствено благоприятно било положението на управляващата класа. От данъците, плячките по време на войните и владението над земята, те натрупвали големи богатства. Материалното им благополучие растяло и кризата между социалните слоеве се задълбочавала. Класовата борба се изостряла и добивала явни и крайни форми.

Такива са отшелничеството и богомилството. По това време материални блага се натрупват в някои манастири. Част от отшелниците се отправят именно към тях. Такъв е например Иван Рилски. По същество обаче отшелничеството е пасивна форма на протест. Неговите представители не създават трудности на управляващата класа, тъй като търсят успокоение и се отдръпват от светския живот, като се отдават на аскетичен. Отшелниците нямали общи идеи за подобряване на живота си и не се бунтували против официалната религия, нито се отказвали от нея. Своеобразното ѝ тълкуване не пречело по никакъв начин на господстващата класа да упражнява и укрепва властта си, а напротив тъй като, отклонявало вниманието на недоволните от реалните проблеми. То било насочено единствено към отвъдното и стремежите се свързвали с него. По това време се развило и друго социално движение, изразяващо недоволството

на хората. То обаче се явява активна форма на протест и голямо по мащаби религиозно движение против църквата и държавата. Феодалните порядки са застрашени, тъй като неговите представители призовават към неподчинение. Това кара управляващата класа да вземе активни мерки против богомилите. Обявява ги за богоотстъпници. Разобличаването им и строгите мерки, насочени към тях ги поставят в неприемливо положение. Гоненията и мъченията им създават трудности, възпрепятстващи разпространяването на идеите, в които вярват. От друга страна този факт пречи за печелене на нови привърженици. Създалата се обстановка се отразява зле върху образованието в страната, дори постигнатото в двете школи започва да се руши. Духовните лица, занимаващи се с книжовна дейност са объркани и обезверени.

Те се колебаят между официалната светска и духовна власт, свободололюбивото учение на богомилите и идеите проповядвани от отшелниците.

Техните възгледи са особено програсивни, тъй като в основата им стои идеята за човешката свобода. Духовното учение почива на познаване тайните на духа и подчиняването му на смирението, чистотата, верността и обичта към хората. Не случайно те проповядвали, че:

- ✓ ...смирението е единственият път за духовно развитие и извисяване;
- ✓ ..веки човек се ражда свободен за съзидание и сътворяване, за постигане на индивидуално достойнство..;
- ✓ чистото поле на човешкото съзнание се простира между две межди-страха и егоизма“; -...човек се ражда там, където трябва да работи- за себе си най-напред, но много повече за другите.“;
- ✓ само чрез човека бог превръща злото в добро“;
- ✓ -...обичта, изгряла в очите и душата на човека, просветлява и прочиства простора“;
- ✓ индивидуалното развитие на духовността и морала на човека е единствената стойностна цел в човешкия живот“;
- ✓ най- добрият водач във всичко е..... интуицията.

Богомилите са били твърде образовани за времето си. Те разсъждавали върху въпроса що е личност и свързвали същността ѝ с индивидуалността. В понятията се включват няколко философски категории-**ин**-латинското наименование на вида енергия, която според Източната философия се излъчва от центъра на всяко нещо, **диви**-от

латинското **divi** или **oivus**, която се превежда като бог или богове и **дуал**— двойствен от латински, но **тук** думата се свързва с нейното значение като двоен, което произлиза **от санскритския корен дуо-двоен, двойствен**. Според тях всеки човек е единствен, неповторим притежател на жизнена реалност. Според собствената си воля той проявява тази индивидуалност в света.

Богомилите са познавали и цифрите и са ги тълкували по особено интересен начин. Това според тях са знаци, показващи развитието в своята последователност. Еволюцията на духа е закон, изразен в графичното изписване на цифрите.

За богомилите, знаците, също са извор на знание със смисъла и значението на нещата около нас. Те показват това, което носят в себе си. Те са божествени. Достатъчно е човек да разпознава смисъла на тези символи за собствения си живот. Богомилите вярвали, че духовно посвещение показват развитието на личността отдолу- нагоре и отвън- навътре постепенно. Смисълът на много от думите те тълкуват също като знаци- например посвещение или посвета като, **по- свет- а**. от глагола светя,, т. е постигане на светлина, просветление, знание или **по- луч- аване** на **светлина** от Бога. Тях намираме дори върху надгробните им плочи. За богомилите въпросите, също са знаци на познанието. Интересно е, че в последните две десетилетия педагогическата и психологическа наука, която се занимава с когнитивната дейност също се насочва в тази посока. Изградени са цели програми за развиване на мисловните умения, в чиято основа е именно стратегията задаване – отговаряне на въпроси.

Стрелата, означена като стрелка нагоре, е друг знак. Изображението и е особено. Десният ѝ лъч е от прекъснати прави. Цялостното ѝ изражение символизира божествената двойственост в човека, който се издига към божествените висини чрез целите на своя живот. Това е едно цяло, съчетаващо в себе си видимото- вещественото, плът и невидимото-сетивната духовност. Като цяло това е човешкият морал- симбиоза на алтруизъм и егоизъм, на добро и зло. В разбиранията на богомилите смисълът на цифрите, като знаци е интересен. Нулата е знакът на Бога- омикрон от старогръцкото онден“- нищо. Или френското onde“- вълна. А единицата е знак на човека. Така, че съчетаването на нулата и единицата е осъзнаването на съзидателната морално- духовна същност на божествения човек. За двойката , която е специално изписана върху надгробна плоча на боготил от XIV век, те считат, че е началото на любознателността. Подобие на ? и 2 като очергание е очевидно. Това е загатната духовност, опираща се на реално съществуваща материалност. Божествеността се изразява като част окръжност, с която се изобразява и божественият знак, а материалността е опората- линията отдолу.

Заплахата от боготилското учение е и във връзка с тяхната образованост. Това кара управляващата класа да вземе активни мерки против богомилите и тя ги обявява за богоотстъпници.

Интересни са богомилите – вижте какво още съм ви разказала за тях.